

**ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
Університет державної фіскальної служби України
Аудиторська компанія ТОВ «КРОУ БІСІ УКРАЇНА»**

**МАТЕРІАЛИ
КРУГЛОГО СТОЛУ
«АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ: ІМПЕРАТИВ
СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ»**

23 квітня 2021

Київ - 2021

УДК
А -

*Рекомендовано до друку Вченою радою
ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»
(протокол №6 від «29» квітня 2021 р.)*

Рецензенти:

Малік Микола Йосипович, д.е.н, проф, академік НААН Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки", головний співробітник відділу підприємства, кооперації та агропромислової інтеграції

Пилипченко Олександр Іванович, ден, проф., професор кафедри фінансів, обліку та аудиту, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ISBN 978-966-170-055-9

А-32 Антикризове управління: імператив сучасної економіки: матеріали круглого столу (23 квітня 2021 р.) Київ. 2021. 43с.

Збірник містить матеріали учасників круглого столу «Антикризове управління: імператив сучасної економіки», що була організована та проходила у Вищому навчальному закладі «Університет економіки та права «КРОК» 23 квітня 2021 року.

Призначено для здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, фахівців з економіки, а також тих, хто цікавиться актуальними питаннями сучасної наукової думки.

Тези опубліковані в авторській редакції. Організатори конференції не несуть відповідальності за їх зміст.

ISBN 978-966-170-055-9

ЗМІСТ

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ: ІМПЕРАТИВ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Вступне слово	4
Бобров Євгеній Анатолійович Застосування антикризових заходів в електроенергетиці в сучасних умовах	5
Гурочкіна Вікторія Вікторівна Системи оперативного захисту економічної безпеки підприємництва	8
Залізник Вікторія Олександрівна, Цісар Анастасія Віталіївна Корпоративне управління у сфері забезпечення безпеки бізнесу	10
Катцин Вадим Сергійович, Калач Ганна Миколаївна Світова економічна криза: можливості для України	12
Коваленко Анастасія Миколаївна Особливості антикризового менеджменту бізнесу в період пандемії Covid-19	14
Кутова Дар'я Валеріївна Вплив тіньової економіки на розвиток підприємництва	17
Лебедєв Павло Олегович, Кияниця Давид Володимирович Проблеми захисту від рейдерів та колекторів	19
Ляшенко Олександра Миколаївна Безпекова парадигма антикризового управління	22
Онищенко Ірина Анатоліївна, Калач Ганна Миколаївна Угоди злиття та поглинання як стратегія корпоративного управління	25
Паскевич Анна Андріївна Держава: гарант чи загроза економічної безпеки?	27
Пустіва Вікторія Олегівна Сучасний стан забезпечення економічної безпеки підприємництва	29
Румик Ігор Іванович Зміна парадигми продовольчої безпеки в умовах формування нової національної економічної стратегії України	31
Федунов Микола Володимирович Вдосконалення управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності агропромислових підприємств	36
Чумаченко Ольга Григорівна Інформаційна турбулентність та завдання системи бізнес-безпеки	39
Шпакович Святослав Вадимович, Марченко Ольга Іванівна Сучасний стан підприємств кондитерської галузі та застосування їх антикризових заходів	41

ВСТУПНЕ СЛОВО

Проведення кафедрою Національної економіки та фінансів круглого столу **Антикризове управління: імператив сучасної економіки** (23.04. 2021 р.) мало на меті:

- обговорити проблеми, актуальні для сьогодення (криза , антикризове управління, ризики бізнесу, рейдерство та колекторство);

- студентам продемонструвати свої знання серед більш широкої аудиторії, підняти соціальну змістовність свого навчання;

- розширити картину світу до розуміння : що все життя - це управління ризиками, а не уникання ризику;

- вихід із внутрішнього контуру на зовнішній: до круглого столу залучені студенти та викладачі Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь) та працівники Аудиторської компанії “КРОУ БІСІ Україна (м. Київ).

Представлено робочий кейс “Як реальний бізнес використовує антикризові методики”.

Проведення круглого столу було спробою кафедри вийти на сучасний дискурс економічної проблематики, і в подальшому зафіксувати формат творчих дискусій, зустрічей, колоквіумів та перейти до розгляду більш змістовних концептів (ідей, теорій). Для цього є щонайменше дві причини.

По-перше: романтизація регулювної ролі ринку пройшла;

По-друге: за словами Кейта Раворта (оксфордського економіста та члена Римського клубу) сьогоднішні студенти, які будуть визначати політику в 2050 році, навчаються за підручниками 1950 року, що базуються на ідеях 1850 років. Осучаснення знань та ідей – важливий момент сьогоденного навчання та взаємодії студентів різних вузів та практиків бізнесу.

Ми демонструємо, те що ми знаємо, та навчаємося у інших.

ЗАСТОСУВАННЯ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бобров Євгеній Анатолійович,

*д.е.н., доцент, професор кафедри національної економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна*

e-mail: evgeniyba@krok.edu.ua,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7397-3132>

У зв'язку з негативним розвитком ситуації, спричиненої коронавірусом COVID-19 та введенням в дію карантинних заходів (локдаун) у 2020 та 2021 роках в економіці України, як і в багатьох інших країнах світу, спостерігається економічна рецесія.

За даними Державної служби статистики України реальний ВВП України у 2020 році впав на 4%, а обсяг капітальних інвестицій в економіку (основний чинник економічного зростання та модернізації підприємств) скоротився за різними оцінками на 33-38%.

Енергетика - це стратегічна галузь і основа економіки, оскільки, зокрема, електрична енергія - це продукт, який споживає кожен громадянин без винятку і кожне підприємство. Тому складна ситуація спостерігалась і спостерігається на підприємствах енергетичної галузі України. Так, загальне виробництво електроенергії в Україні протягом 2020 року (у порівнянні до 2019 року) знизилось на 3,3% - до 148,8 млрд кВт-год (2019 рік - 153,967 млрд кВт-год). Для об'єктивності картини слід зазначити, що згідно із даними Державної служби статистики України, за 2019 рік в Україні було вироблено електроенергії на 4,9% менше, ніж за 2018 рік, хоча обмежувальних заходів не впроваджувалося, а зростання реального ВВП становило 3,2% (2018 рік – зростання реального ВВП становило 3,4%).

Зменшення виробництва електроенергії було викликано переглядом прогнозного балансу її виробництва. Найбільший обсяг електроенергії протягом минулого року згенерували атомні електростанції (АЕС) - 51,2% або 76,2 млрд кВт-год (що на 8,2% менше за показник 2019 року - 83 млрд кВт-год). Теплоелектростанції (ТЕС) та теплоелектроцентралі (ТЕЦ) разом відпустили у мережу - 35,2% від загального обсягу електроенергії (з них 26,6% припадає на ТЕС, а 8,6% на ТЕЦ) або - 52,34 млрд кВт-год, що на 6,2% менше за аналогічний показник 2019 року. Альтернативні джерела енергії (СЕС, ВЕС та інші) у 2020 році виробили 7,3% від всього об'єму, або - 10,84 млрд кВт-год. Це на 95,6% більше ніж у 2019 році (5,54 млрд кВт-год). Гідроелектростанції (ГЕС) та гідроакумуючі електростанції (ГАЕС) виробили 5,1% електроенергії (з них ГЕС - 4%, ГАЕС - 1%), або 7,58 млрд кВт-год, що на 3,7% менше показника генерації у 2019 року (7,86 млрд кВт-год). При цьому споживання ГАЕС у насосному режимі (споживання електроенергії станціями, для балансування енергосистеми) збільшилось на 16,3% - до 2,13 млрд кВт-год.

В споживанні електроенергії у 2020 році спостерігався незначний перерозподілі структури споживання між групами споживачів, зокрема в сторону зростання у населення, та у сторону зниження – відчутно у транспорті, промисловості, а також у комунальних та непромислових споживачів. Споживання електроенергії у промисловості за 2020 рік в порівнянні з 2019 роком знизилося на 3,8%. Зокрема, машинобудівна галузь скоротила використання електроенергії на 14,7%, транспорт – на 13,4%, комунальні підприємства – на 5,9%, металургія – на 5,5%. Зростання електроспоживання у порівнянні з 2019 роком продемонстрували хімічна та нафтохімічна промисловість (+10,6%), виробництво будівельних матеріалів (+3%) та сільське господарство (+2,8%). Населення за минулий рік збільшило споживання на 3,4%.

Електроенергетика України має системні проблеми які накопичувалися, але не вирішувалися роками: фізичну і фінансову розбалансованість енергетичної системи. Ситуація у 2020 році була ускладнена, зокрема, імпортом електроенергії з Білорусі та Росії, зменшенням споживання електроенергії через теплу зиму, зростанням генерації з відновлювальних джерел енергії, що змушувало постійно балансувати енергетичну систему. Дія цих факторів була посилена адаптацією генеруючих компаній та промислових споживачів до правил нового ринку електричної енергії (функціонує з 1 липня 2019 року).

З метою мінімізації кризових явищ в енергетиці були розроблені три групи антикризових заходів:

- Для забезпечення фінансової стабільності системи:

- а) ліквідація заборгованостей між учасниками ринку, що забезпечить уникнення зупинки підприємств енергетичної галузі та дефолту відновлювальних джерел енергії;

- б) стабілізація оптових цін для забезпечення фінансової ліквідності всіх учасників ринку, що дозволить забезпечити усіх учасників достатніми коштами для підтримки операційної діяльності;

- с) поступовий перегляд тарифів для домогосподарств, що дозволить забезпечити фінансову стабільність на ринку.

- Для забезпечення прозорості ринкових відносин:

- а) забезпечення сталого переходу до вільного ринку електроенергії та газу, що надасть можливість започаткувати розвиток ринкових відносин та конкуренцію на ринку;

- б) створення передумов для модернізації основних фондів, що забезпечить їх оновлення та мінімізацію втрат ресурсу при транспортуванні та розподілі.

- Для забезпечення енергетичної незалежності та сталого розвитку енергетичної системи:

- а) створення умов для нарощування видобутку, що забезпечить скорочення обсягів імпорту енергоресурсів;

б) створення умов для сталого розвитку та модернізації електроенергетичних потужностей, що дозволить оптимізувати роботу енергосистеми;

с) забезпечення нарощування державних резервів та диверсифікації імпорту ресурсів, що забезпечить енергетичну незалежність країни.

У 2020 році впровадження антикризових заходів, а також реалізація проектів, які виконувалися раніше, дали наступні результати в секторі електроенергетики:

- Рішенням Кабінету Міністрів України розпочато процес погашення заборгованості на ринку електричної енергії перед найбільшим виробником електроенергії в країні - ДП «НАЕК «Енергоатом» (борг за відпущену електроенергію - понад 23 млрд грн).

- Кабінет Міністрів України скасував пільговий тариф на електроенергію для населення на перші та встановив фіксовану ціну для побутових споживачів.

- Ведеться робота по залученню іноземних інвесторів у видобуток газу в Україні. Підписано Угоди про розподіл продукції по 8 ділянках, завдяки яким Україна може збільшити видобуток газу, а також отримає інвестицій у галузь.

- В рамках зміцнення технологічних енергетичних потужностей України здійснено пускові операції гідроагрегата № 4 на Дністровській ГАЕС потужністю 324 МВт у генераторному режимі, введено в дію підстанцію 500 кВ «Кремінська», завершено будівництво повітряної лінії 750 кВ ЗАЕС – Каховська, введено в дію першу чергу централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива.

Список використаних джерел:

1. Сайт Кабінету Міністрів України. www.kmi.gov.ua.
2. Сайт Державної служби статистики України, www.ukrstat.gov.ua.
3. Сайт Міністерства енергетики України, tre.kmi.gov.ua.
4. Сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, www.nerc.gov.ua.

СИСТЕМИ ОПЕРАТИВНОГО ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Гурочкіна Вікторія Вікторівна,

д.е.н., доцент, професор кафедри економіки підприємства

Університету ДФС України

e-mail: viktoriov2005@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8869-0189>

Поширення неправомірних захоплень стало помітною тенденцією останнього десятиліття економіки країни. В Україні це явище має значну кримінальну складову частину, це відверто злочинне захоплення чужої власності, поєднане з корупцією у судах і правоохоронних органах та використанням службового положення. Боротьба із загрозою рейдерства межує з поняттям економічної безпеки підприємства зокрема. Сьогодні є великий спектр форм рейдерства: інформаційне, ресурсне, кредитне, боргове, через оцінку тощо. Всі ці аспекти включає економічна безпека підприємства. Одним із найважливіших завдань економічної безпеки як частини загальної безпеки підприємства є забезпечення фізичного захисту працівників підприємства та збереження його майна, тобто протистояння рейдерству. І тому питання рейдерства станом на сьогодні є дуже важливим, а його вирішення - терміновим.

В Україні започатковано Раду бізнес-омбудсмена (РБО), яка орієнтована на забезпечення ефективної системної комунікації бізнесу з владою, органами державної влади та місцевого самоврядування, а також підприємствами, які перебувають у державній власності або підпорядковані державним органам. Рада фінансується з таких великих країн як Німеччина, США, Нідерланди, Швеція тощо. За інформацією РБО за весь 2019 р. було отримано понад 114 скарг від підприємців, і при цьому звернення постійно збільшувались. Аналізуючи статистику 2016-2019 років, спостерігаємо різке зростання звернень у 2019 році 1646 звернень, у порівнянні із показником звернень 2016 року 868 скарг. Аналіз регіональної структури свідчить про те, що найбільша кількість скарг надійшла від підприємців у м. Київ та таких областей як Київська, Харківська, Дніпропетровська, Запорізька та Одеська. Варто зазначити, що українські підприємства в основному найчастіше стикаються з проблемами щодо податкових питань, а саме податкові перевірки, електронне адміністрування ПДВ, блокування податкових накладних тощо. Під час кризи тенденція до захвату активів підприємств зменшилася, але це не означає, що вона не зможе відновитись. Також у зв'язку з державними реформами може збільшитися частка рейдерських атак на організації, які володіють великими земельними ділянками або великими об'єктами (будівлями, офісними комплексами тощо). Отже, тому прошарку підприємницького сектору економіки України що володіє такими активами, необхідно максимально підвищувати економічну безпеку шляхом удосконалення заходів протидії рейдерству. За підтримки Європейського

банку реконструкції та розвитку, а також Організації економічного співробітництва та розвитку Радою бізнес-омбудсмена 19 травня 2017 р. було представлено нову ініціативу для бізнесу, а саме Всеукраїнську мережу доброчесності і комплаєнсу (UNIC). Метою створення мережі UNIC є просування ідеї етичного та відповідального ведення бізнесу. Компанії-учасники мережі UNIC погодилися підтримувати добру ділову репутацію та постійно удосконалювати власні стандарти доброчесності відповідно до кращих міжнародних практик.

У UNIC популяризуються основні елементи боротьби з хабарництвом та корупцією, які містяться в міжнародно визнаних документах з професійної етики і комплаєнсу для бізнесу, таких як «Бізнес-принципи боротьби з хабарництвом» (Transparency International), «Рекомендації з належної практики внутрішнього контролю, етики та комплаєнсу» (ОЕСР), «Рекомендації з дотримання професійної етики» (Світовий банк), «Принципи протидії хабарництву» (ініціатива Світового економічного форуму «Партнерство проти корупції»), «Правила боротьби з корупцією» (Міжнародна торгова палата) тощо. [3]

Універсального способу захисту від рейдерського захоплення немає. Кожна окрема спроба захоплення бізнесу унікальна і вимагає ретельного вивчення матеріалів, перевірки інформації та правової оцінки подій, що відбуваються. Створення універсальної ефективної стратегії захисту підприємства можливе лише якщо відштовхуватися від типової схеми рейдерського захоплення, структура якої виглядає таким чином. Сьогодні в Україні формуються бізнес-спільноти, участь у яких дозволить учасникам підтримувати один одного та превентивними методами долати рейдерські схеми в Україні. Подолання проблеми рейдерства є спільним завданням влади, бізнесу, засобів масової інформації, кожного громадянина та суспільства загалом. Тільки за умови консолідації зусиль можливий подальший розвиток України як правової, сучасної, демократичної держави з конкурентоспроможною економікою, а це вимагає часу.

Список використаних джерел:

1. Рада бізнес-омбудсмена. URL: <https://boi.org.ua/>
2. UNIC – нова ініціатива для бізнесу в Україні, URL: <https://unic.org.ua/about-us/>
3. Моделювання економічної безпеки підприємств: навч. посіб. / В. Д. Залізко, В. В. Гурочкіна; Держ. фіскальна служба України, Ун-т ДФС України. Ірпінь, 2018. 188 с. (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т. 28).

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

Залізник Вікторія Олександрівна,

студентки кафедри фінансів,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

e-mail: TsisarAV@krok.edu.ua

Цісар Анастасія Віталіївна,

студентки кафедри фінансів,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

e-mail: ZalizniakVO@krok.edu.ua

Безпека бізнесу – це стан найефективнішого використання підприємством (товариством, компанією) його ресурсів для стабільного функціонування в ринкових умовах та здатність протистояти впливу небезпечних факторів зовнішнього і внутрішнього середовища з метою забезпечення ефективних взаємин суб'єктів господарювання як на території України, так і за її межами, усунення перешкод у реалізації життєво важливих інтересів та забезпеченні сталого розвитку.

Основні документи, що регламентують діяльність корпорації, представлені двома рівнями: *державні та внутрішньокорпоративні.*

Чинне законодавство України виділяє чотири основних види об'єднань підприємств, до яких належать:

1. Асоціації;
2. Корпорації;
3. Консорціуми;
4. Концерни.

Корпоративна система безпеки підприємництва – це комплекс взаємопов'язаних заходів організаційно-правового характеру, що здійснюються спеціальними органами, службами, підрозділами суб'єкта господарювання, спрямованих на захист життєво важливих інтересів особистості, підприємства і держави від протиправних дій з боку реальних або потенційних фізичних чи юридичних осіб, що можуть призвести до істотних економічних втрат та забезпечення сталого росту підприємства.

Корпоративне управління – це система відносин між акціонерами, органами управління корпорації, її менеджерами, а також іншими зацікавленими особами задля забезпечення ефективної діяльності акціонерного товариства, інтересів власників та інших зацікавлених осіб

Можна виділити наступні *проблеми та особливості* управління корпораціями в Україні:

1. Недосконалість законодавства;

2. Невиконання законів або неможливість захисту законних прав членами корпорацій;
3. Хаотична реалізація вітчизняними корпораціями методів та процедур корпоративного управління;
4. Відсутність прозорості діяльності товариств;
5. Недосконалість елементів фінансового механізму регулювання та управління корпораціями;
6. Недостатній рівень корпоративної культури;
7. Невідповідність теперішньої практики корпоративного управління загальноприйнятим принципам.

Останнім часом *головуючим фактором загрози безпеки бізнесу в системі корпоративного управління* став економічний конфлікт

Корпоративні конфлікти можна класифікувати за сутністю, змістом та прихованими цілями.

Останнім часом розповсюдженим став корпоративний шантаж – *грінмейл*. Термін «*корпоративний шантаж*» у класичному розумінні характеризує ситуацію, в якій певний пакет акцій акціонерного товариства перебуває у володінні недружньо налаштованої щодо акціонерного товариства компанії (групи осіб).

Мета рейтингу корпоративного управління найчастіше полягає у порівняльному аналізі поточних стандартів управління щодо існуючих оптимальних моделей.

Мікроіндикатори – оцінка рівня корпоративного управління в окремій корпорації: індикатор рівня корпоративного управління рейтингового агентства Standard & Poor's.

Список використаних джерел:

1. *Економічна безпека в системі корпоративних відносин підприємства*
URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/33nebava_ekonomichna_bezpeka_pidpriyemstva/rozhd4.html
(дата звернення: 30.03.2021).
2. *Про затвердження Принципів корпоративного управління: НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ РІШЕННЯ* від 22 липня 2014 року N 955. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KL140337>
3. *Корпоративне управління. Учасники корпорацій.* URL: http://megalib.com.ua/content/7197_21_Ychasniki_korporacii.html (дата звернення: 30.03.2021).

СВІТОВА ЕКОНОМІЧНА КРИЗА: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Катцин Вадим Сергійович,

*студента кафедри економіки підприємства,
Університету державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна,
e-mail: good08room@gmail.com*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3907-4213>

Калач Ганна Миколаївна,

*к.е.н, доцент, доцент кафедри економіки підприємства,
Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна,
e-mail: a.n.kalach@gmail.com*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6031-0591>

Глобальна економічна криза, що розпочалася у 2020 року вважається найгіршою кризою з часів Великої депресії. Від наслідків кризи постраждали майже всі галузі економіки. За прогнозами Bloomberg збитки світової економіки можуть сягнути 5 трлн дол. [1]. Єврокомісія повідомила, що очікує на спад ВВП Єврозони на 7,75% у 2020 році [9]. Найбільше зниження буде в Греції (9,7%), Італії (9,5%) та Іспанії (9,4%). Загалом, за підрахунками фонду JP Morgan, через коронавірусну кризу світова економіка втратить 12,5 трильйонів доларів [2].

Пандемія COVID-19 має значний негативний вплив на економічну активність, але водночас відкриває нові можливості для України, а саме - створення логістичних хабів на території України та перенесення виробництва з Китаю в ближчі до Європи країни, тому що пандемія змушує країни ЄС шукати виробників, які територіально ближче до споживача.

Термін «хаб» було запозичене з англійської мови в середині ХХ століття. Спочатку як авіаційний термін, а потім - загальний транспортний термін. Як загальний транспортний термін хаб - пересадочний і перевантажувальний вузол [1]. Логістичні хаби зосереджені по всьому світу (Європа, Азія, Північна Америка, Канада, Африка, Австралія, тощо) [3].

Україна містить величезний потенціал країни, яка може бути активним і успішним транспортним хабом, необхідним не тільки для українських експортерів, але й для компаній – перевізників. Для перетворення України в логістичний центр було розроблено проекти:

1. “Наваль”.
2. “Сухий порт” в Одесі.
3. “Сухий порт” на Львівщині [4].

Отож, на сьогоднішній день Україна має усі шанси стати успішним логістичним центром на Євразійському регіоні. Для цього їй слід активно розвивати таку сферу як логістика, оскільки вона відграє вагомую роль в розвитку країни в цілому і є невід’ємною частиною розвитку кожної галузі.

За оцінками Міжнародної торгової адміністрації, наразі використовується лише 25-30% транзитного потенціалу України. В останні роки спостерігається

падіння як транзитних вантажоперевезень залізницею (-55% за 2013-2019 роки), так і падіння перевалки транзитних вантажів в портах (-62% за 2013-2019 роки).

Україна знаходиться на перетині найбільших міжнародних коридорів. Через Україну проходять 4 з 10 європейських транспортних коридорів, саме тому Україна може стати зручним хабом між ЄС та Азією. Зокрема, через територію України проходять 2 мультимодальні коридори Трансєвропейської транспортної мережі (TEN-T) та один маршрут Транспортного коридору Європа-Кавказ – Азія (TRASEKA). Україна вже включена до індикативних карт проекту Трансєвропейської опорної транспортної мережі (TEN-T). В рамках цього проекту в Україну передбачено залучити 4,5 млрд євро на розвиток автошляхів (960 км), залізничної інфраструктури (530 км), портів та авіації до 2030 року від міжнародних організацій, державно-приватного партнерства, бюджетних коштів [5].

Розвиток транспорту та інфраструктури дозволить значно збільшити ВВП України. Розвинені й конкурентоспроможні транспорт та інфраструктура сприятимуть розвитку експорту вітчизняної продукції. Якісні транспорт та інфраструктура дозволять підвищити продуктивність праці в економіці загалом. Розвиток транспорту та інфраструктури буде каталізатором для створення 20 тисяч нових та 80 тисяч суміжних робочих місць на 2 млрд дол. інвестицій.

Список використаних джерел:

1. *Економічна енциклопедія: у 3 т. Т. 1 / ред. кол. С. В. Мочерний (відп. ред.) [та ін.]. Київ: ВЦ «Академія», 2020 864 с.*
2. *Сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.*
3. *Петришин Я.Т. Хаби: світовий досвід і перспективи в Україні. URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/54302/2/2018_Petrishin_Ia_T-Khaby_svitovyi_dosvid_264-265.pdf*
4. *Мягков А. Україна – транспортний хаб, або Як наростити потужності зберігання до 2030 року? Grain Ukraine. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/216-ukrayina--transportniy-hab-abo-yak-narostiti-potujnosti-zberigannya-iperevalki-zernovih-do-2030-roku>.*
5. *Національна економічна стратегія 2030. URL: <https://nes2030.org.ua/>*

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ БІЗНЕСУ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19

Коваленко Анастасія Миколаївна,

*студент кафедри національної економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: KovalenkoA.M@krok.edu.ua*

Спеціальні стратегії управління необхідні будь-якому підприємству, яке постраждало від кризи. На сучасному етапі розвитку світового господарства кризи можуть проявлятися у багатьох формах і на будь-якому етапі розвитку підприємства. На сьогоднішній день однією з масштабних криз виявилась пандемія коронавірусної інфекції COVID-19.

Наразі пандемія становить серйозну і масштабну загрозу не тільки для здоров'я і життя для людей, але й для окремих підприємств і економіки в усьому світі. У той час як уряди країн роблять значні заходи по боротьбі з коронавірусом, компанії оперативно пристосовуються до мінливих потреб своїх співробітників, споживачів і постачальників, вирішуючи при цьому фінансові та операційні проблеми.

Очевидно, що криза, викликана пандемією коронавірусної інфекції COVID-19, загрожує успіху українського бізнесу і негативно позначається на його фінансовому становищі. Отже, необхідні ефективні стратегії, що дозволяють українським підприємствам вижити під час кризи і продовжити розвивати бізнес в майбутньому.

У загальному розумінні антикризовий менеджмент являє собою процес підготовки і управління будь-якими надзвичайними або несподіваними ситуаціями, які впливають на бізнес, зацікавлені сторони, співробітників, клієнтів і доходи. Це найважливіший компонент загальної стратегії корпоративного менеджменту. Антикризове управління в певній мірі відрізняється від управління ризиками, яке вимагає оцінки потенційних загроз і пошуку найкращого способу їх уникнути. В антикризовому управлінні загроза вже виникла, і з нею підприємству потрібно боротися. При цьому необхідно зазначити, що кризи не завжди несуть тільки негативні наслідки для бізнесу, а навпаки – мотивувати підприємства долати перешкоди, бути гнучкими, впроваджувати інноваційні продукти чи технології для подальшого успішного розвитку [1].

Антикризовий менеджмент традиційно включає в себе три етапи: 1. Докризовий етап. Перший етап антикризового управління - запобігання можливих криз. Цей процес включає в себе: - стратегічне планування; - набір і навчання команди принципам та інструментам антикризового управління; - проведення моделювання для реалізації стратегічного плану; 2. Кризовий етап. Другий крок - реагування на нього і реалізація плану управління кризою, який був створений в докризовий період. Будь-які дії, які здійснюються на даному етапі, повинні бути

виконані оперативно; 3. Посткризовий етап. Заключний етап настає, коли криза минає або вже зникла. Однак процес антикризового управління ще триває. На цьому етапі доцільно оцінити застосовані стратегії виходу з кризи, чи були вони ефективними або їх потрібно покращувати. Це допоможе підприємству краще підготуватися до нової кризи в майбутньому.

Отже, дії, що вживаються для управління кризою у бізнесі, повинні бути ефективними і швидкими, а попередній план антикризового управління необхідний для того, щоб компанія могла мінімізувати вплив кризи або взагалі його уникнути.

Вважаємо доцільним для керівників підприємств і компаній при створенні ефективного плану антикризового управління реалізувати наступні дії [1]: 1. Максимально швидко визначити тип кризи, з якою зіткнулося підприємство (слід з'ясувати, чи викликана криза внутрішніми або зовнішніми обставинами, чи відчувається її вплив на підприємства тільки цієї галузі або й інших галузей теж); 2. Оцінити ступінь впливу кризи на підприємство (слід оцінити ступінь впливу кризи на власну компанію, співробітників, клієнтів та інших стейкхолдерів. Це важливо для прийняття вірного управлінського рішення, оскільки вплив кризи може полягати у різних аспектах діяльності компанії); 3. Розробити антикризові заходи (слід підготувати ряд заходів, які можна легко і швидко реалізувати за рахунок наявних ресурсів підприємства, щоб подолати кризу і мінімізувати її негативний ефект).

Як вже було вище зазначено, криза, з якою наразі зіткнулися підприємства в усьому світі - це пандемія коронавірусу. Цю кризу було важко передбачити і відповідно, підприємства не готували плани антикризового управління по її мінімізації. Основні наслідки, з якими зіткнулися компанії: - зниження продажів і падіння прибутку; - зниження продуктивності через політику соціальної дистанції; - труднощі з відстеженням грошових потоків; - перешкоди для спілкування зі стейкхолдерами тощо.

Відповідно, компанії, які не вжили вчасних антикризових заходів зазнали величезних збитків і ситуація для них погіршується з кожним днем. Найбільше зниження виручки відзначили компанії, що працюють в сфері автомобілебудування, пасажирських перевезень, туризму та гостинності, освіти, нерухомості, виробництва промислової продукції, роздрібної торгівлі, транспорту і логістики. Величезного краху зазнав малий бізнес.

Щоб уникнути сценарію, пов'язаного зі скороченням штату або звільненнями персоналу, більшість підприємств реалізувало політику дистанційної роботи або скоротили години роботи і надавали засоби для захисту своїм співробітникам. Також в терміновому порядку були запуснені хмарні додатки, які дозволили співробітникам і клієнтам взаємодіяти один з одним без особистої зустрічі. Окремо варто відзначити, що в списку антикризових заходів неодмінно повинні бути технології підтримки ділової репутації. На приклад, професор менеджменту бізнес-школи Університету Ексетера У. С. Харві вважає, що ділова репутація - безцінний

нематеріальний актив і наводить деякі рекомендації, які на наш погляд є вкрай важливими для ефективного антикризового менеджменту під час пандемії [2]:

1. Психологічна підтримка. Необхідно надавати всіляку психологічну підтримку співробітникам, клієнтам та іншим стейкхолдерам.

2. Фінансова підтримка. Слід знайти можливості для фінансової допомоги нужденним стейкхолдерам. Це не тільки правильний вчинок з моральної точки зору, але і, швидше за все, вірний стратегічний крок в довгостроковій перспективі.

3. Прозорість бізнесу. В умовах пандемії важлива відкритість підприємства в комунікаціях з усіма.

4. Спілкування: комунікації та зворотний зв'язок. Дуже важливо спілкуватися з ключовими зацікавленими сторонами.

Сьогоднішні бізнес-лідери справедливо зосереджені на проблемі безперервності ведення бізнесу, пов'язаних з COVID-19, і в першу чергу вони повинні продовжувати: - забезпечувати максимальну безпеку співробітників; - забезпечувати фінансову стійкість; - оцінювати стійкість ланцюжків поставок; - зміцнювати найважливіші системи для підтримки безпрецедентного рівня віддаленої роботи при одночасній протидії кібератакам. В цілому, компанії повинні діяти швидко і рішуче, щоб підтримувати стійкість в умовах поточної кризи і в невизначеному майбутньому після пандемії COVID-19.

З метою забезпечення стійкості підприємств в посткризовому світі можна дати наступні рекомендації стратегічної спрямованості: 1. Необхідно оптимізувати організаційні структури; 2. Необхідно здійснювати стратегічний перерозподіл ресурсів; 3. Необхідно продовжувати активно впроваджувати цифрові технології і процеси автоматизації.

Отже, щоб підтримувати нову стратегічну модель, підприємствам необхідно неухильно впроваджувати методи антикризового менеджменту змінами в умовах кризи.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний досвід подолання економічних наслідків пандемії. Режим доступу до ресурсу: <https://eba.com.ua/mizhnarodnyj-dosvidpodolannya-ekonomichnyh-naslidkivpandemiyi> (дата звернення 13.04.2021).

2. Harvey, W. S. How to manage the reputation of your business during the pandemic. The European Business Review Режим доступу: <https://www.europeanbusinessreview.com/how-to-manage-the-reputation-of-your-businessduring-the-pandemic> (дата звернення: 15.04.2021).

ВПЛИВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА

Кутова Дар'я Валеріївна,

*студентка кафедри національної економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» м. Київ, Україна,
e-mail: kutovadv@krok.edu.ua*

Тіньова економіка серйозно впливає на всі соціально-економічні процеси, які відбуваються у суспільстві. Четверту частину від офіційного ВВП України становлять тіньові операції, у 2020 році показник склав 30% від обсягу офіційного ВВП.

Метою дослідження є визначення впливу тіньової економіки на можливості розвитку підприємництва. Теоретичною основою стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів та статистичні матеріали Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

Найбільшу шкоду суспільству, розвитку малого і середнього підприємництва, формуванню середнього класу, падінню іміджу країни у світі приносить корупційна складова тіньової економіки. В умовах тіньової економіки відбувся розквіт корупції. За даними дев'яти різних досліджень у 2020 Україна посідає 117 місце у індексі сприйняття корупції з 180 досліджуваних. Поруч із нами у рейтингу Єгипет, африканська Есватіні (Свазіленд), Непал, Сьєрра-Леоне та Замбія — всі ці країни так само у CPI-2020 набрали по 33 бали зі 100 можливих. [5] Найбільше зростання спостерігається у даних Global Insight Country Risk Ratings – на 13 пунктів. Це дослідження вивчає ризики того, що люди/компанії в країні зіткнуться з хабарництвом чи іншими корупційними практиками ведення бізнесу, від отримання великих контрактів до повсякденної роботи. У нечистих на руку партійних і державних чиновників зросла можливість через корупційні схеми швидко збагатитися, тіньовий сектор став швидко зростати. В країні почали виникати вкрай несприятливі умови для ведення бізнесу.

Тисячі малих і середніх підприємств опинились перед вибором або легітимного розорення, або нелегального існування. Зменшення прибутковості може спонукати підприємства до переходу в тінь з метою запобігання знищенню. У такому разі функція тіньової економіки полягає у пом'якшенні впливу кризових явищ на економіку, сприяючи збереженню певних видів бізнесу. Для мінімізації тіньового сектору необхідна модернізація державної системи. Для цього потрібні політична воля і ефективне державне і банківське втручання: комплекс реальних заходів з реформування економіки та підтримки підприємництва.

Вплив тіньової економіки на розвиток підприємництва не однозначний і залежить від різних форм активності підприємницької діяльності та соціально-економічних умов.

Думки вчених поділяються, часто зазначається, що розвиток тіньової економіки здійснює стримуючий вплив на розвиток. Багато вчених дотримуються думки, що тіньова економіка не сприяє активному розвитку підприємств. Суб'єкти підприємництва вдаються до тіньової діяльності для збільшення своїх прибутків, часто їх діяльність є вектором в іншу сторону - на отримання прибутків у поточному періоді а не здійснення легальних інновацій для отримання доходів у майбутньому, що пов'язується з високою ризикованістю розробки і впровадження інновацій.

У світовій практиці існують приклади того, що тіньова економіка сприяє економічному розвитку, у даному контексті розглядається інноваційна діяльність, що сформувалась поза легальним сектором економіки і завершилась узаконенням однієї з форм тіньового бізнесу, що вплинуло на подальше економічне зростання. Яскравим прикладом виступає «лихварство» - надання грошей у борг з умовою сплати відсотків, що з часів Аристотеля вважалось тіньовим явищем, а в середні віки особливо жорстко каралась. [3] В результаті в XVII–XVIII століттях лихварська діяльність була узаконена і стала основою для появи банківської системи в світі.

Приховані капітали та доходи закордоном, отримані шляхом ухилення від сплати податків та іншої тіньової діяльності можуть стати важливим джерелом для фінансування інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва.

Тіньовий сектор виступає невід'ємною складовою економіки України, в цілому вплив тіньової економіки на розвиток інноваційної та інвестиційної активності підприємств має неоднозначний характер. Тіньова економіка виступає результатом неефективного функціонування державної системи управління, що в свою чергу може відбуватися з багатьох причин, в тому числі: наявності системної кризи в економіці, активних процесів трансформації суспільно-економічного розвитку тощо.

Список використаних джерел:

1. Грушко В. І., Наконечна О. С., Чумаченко О. Г. *Національні фінанси: підручник*. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.
2. Румик І. І., Дороніна Н. В. *Фінанси підприємства: планування та управління. Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: матеріали міжнародної конференції*. м. Київ, 21-22 листопада 2019 р. Університет "КРОК", 2019. С. 223-225.
3. Аристотель. *Никомахова етика. Сочинения в 4 томах*. 1984. С. 107-128.
4. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства. URL: України <https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag>
5. Індекс сприйняття корупції. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/>

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ВІД РЕЙДЕРІВ ТА КОЛЕКТОРІВ

Лебедєв Павло Олегович,

*студент Кафедри національної економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права, м. Київ, Україна,
e-mail: lebedevpo@krok.edu.ua*

Кияниця Давид Володимирович,

*студент Кафедри національної економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права, м. Київ, Україна,
e-mail: KiyanizaDV@krok.edu.ua*

На практиці ми стикаємося з тим, що власники або директори компаній несерйозно ставляться до питання рейдерства. Більшість вважає, що їхній бізнес або не цікавий рейдерам, або що проблема дуже ілюзорна, або взагалі, що від рейдерів можна легко відбитися. Тому діє принцип "поки грім не вдарить, нічого робити не буду". Але головна проблема полягає в тому, що, коли рейдерська атака відбудеться, захиститися буде дуже складно й довго, а фінансові втрати й наслідки можуть бути катастрофічні. Немає чіткого правила, що дає змогу визначити, який бізнес може зазнати рейдерської атаки, а який ні. Усе дуже ситуативно, але ця проблема спостерігається в усіх індустріях. Розуміння того, що ваш бізнес може бути об'єктом рейдерських атак, вже є ключем до захисту, оскільки власник бізнесу або директор завчасно думатиме над тим, як захистити бізнес, які процеси вибудовувати та як працювати з командою.

Рейдерство стає складним, високоінтелектуальним та високоприбутковим бізнесом.

1. Недосконалість законодавства, корупція в судовій та виконавчій системі

2. Нестабільність політичної ситуації та перерозподіл власності між ФПГ (декілька центрів впливу, які знаходяться в стані перманентного конфлікту)

3. Імпорт рейдерських технологій, команд і капіталів із інших країн у зв'язку із жорсткішим законодавством та активним втручанням держави в корпоративний конфлікт.

Інструменти рейдерського арсеналу

Проведення супер-потужних піар-компаній через підконтрольні ЗМІ

Спроба державних структур тиснути на власників контрольного пакету акцій

Підміна реєстру

Фіктивні збори акціонерів

□ Які саме заходи профілактики варто впроваджувати, залежатиме і від індустрії, і від типу основних активів, і від історії самого підприємства, і від відносин між партнерами та співвласниками бізнесу. Для таких випадків важливо проводити спеціалізований антирейдерський аудит підприємства/бізнесу, робити прогнози, яким шляхом може статися рейдерське захоплення, від кого його можна очікувати, і, проаналізувавши цю інформацію, розробляти конкретну низку превентивних заходів. Відразу зауважимо, що на практиці можуть бути застосовані

різні методи захисту від рейдерства, бо тут немає універсальних прийомів, і вже кожен юрист креативить, як може.

□ На сьогодні невід'ємним елементом захисту від рейдерів та колекторів є наявність договору з надійною ліцензованою охоронною компанією.

□ Основна функція колекторів – стягнення боргів із боржників. Ця функція може також визначатися як послуга, що надається колектором відповідним кредиторам. У такому разі колектор виступає посередником між кредитором і боржником. Купуючи право вимоги до боржників у кредиторів, колектор фактично набуває статусу нового кредитора, що дозволяє йому вносити корективи в зобов'язання сторін.

На сьогоднішній день діяльність колекторів врегульована мало якими законодавчими актами. Натомість, нещодавно таки відбувся прогрес в даній сфері, а саме, 19 березня цього року Президент України підписав закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту споживачів при врегулюванні простроченої заборгованості»(вступив в силу 14 квітня), який вносить зміни одразу до чотирьох Законів: "Про споживче кредитування"(15.11.2016), «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»(12.07.2001), «Про Національний банк України»(20.05.1999) та Закон України «Про банки і банківську діяльність»(07.12.2000). □ У будь-якому разі у боржника є право вимагати номер договору, дату його оформлення, дані первинного кредитора і тип договору між кредитором та колекторами (факторинг, доручення тощо). А також є право вимагати для ознайомлення завірені копії цих документів.

□ Будь-який збір інформації про фізичну особу без її згоди є незаконним. У разі порушення своїх прав така фізична особа може звернутися зі скаргою на незаконні дії, пов'язані зі збором, зберіганням і обробкою його персональних даних до спеціально уповноваженого органу державної влади з питань захисту персональних даних або до суду.

□ □ Отже, законним цивілізованим методом стягнення боргу є звернення до суду. Колектори часто діють методом залякування та пресингу, використанням у листах-претензіях якихось «розумних» слів, банківських термінів та цифр. Є навіть випадки, коли колектори надсилають фальшиві рішення суду про стягнення боргу. Людина під таким тиском інколи погоджується віддати суму грошей, яку вимагають, аби тільки їй дали спокій. Але якщо уважно читати листи колекторських агентств, то може виявитися, що інформація надається людині з перекрученням змісту, термінів і понять.

□ Колектори НЕ мають права примусово стягувати заборгованість. Водночас вони мають право звернутися до суду з метою стягнення переуступленого їм боргу, і у випадку позитивного рішення суду звертатися до виконавчої служби для стягнення заборгованості. Слід зазначити, що колектори вкрай рідко вдаються до судового порядку стягнення заборгованості.

□ Боротьба з рейдерством та колекторами – справа не проста, і досвід штатного юриста часто-густо не дозволяє вибудувати ефективний захист бізнесу. Тут

потрібен специфічний досвід і вправність. Тому рекомендуємо залучати для подібних питань спеціалізованих адвокатів, які надалі працюватимуть як єдина команда зі штатними юристами (якщо такі є) та разом з тим на загальних підставах найняти охоронну компанію.

Список використаних джерел:

7. 1. Гельнов. В.В Боротьба з колекторами. Підручник 2019. С. 42-57.
8. 2. Сичов П. Теорія й практика рейдерських загарбань. Підручник 2011. С. 98-106.
9. 3. Соловійов І.Н Антиклектор. Правові основи державного регулювання. Навчальний посібник. 2016. С. 3-16.

БЕЗПЕКОВА ПАРАДИГМА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Ляшенко Олександра Миколаївна,

*д.е.н., професор, директорка ННІ менеджменту та освіти дорослих,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», Київ, Україна,*

e-mail: lan911@ukr.net,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7114-4501>

Нові прояви і наслідки глобалізації, котрі виникли в останнє десятиліття, спровокували кардинальні зміни в економічній, політичній та технологічній сферах, породивши низку явищ, які призвели до порушення традиційної логіки історичного розвитку, який послідовно «виборював» право на безпеку. З одного боку, безпека є системою, яка охоплює усі аспекти як функціонування, так і розвитку будь-якої структури. Саме безпекова парадигма характеризується набуттям системою нових якостей, необхідних для безперервності процесу свого розвитку. З іншого боку, розвиток зажди супроводжується кризовими явищами, перед усе, тими, які описують відомі теорії циклічності.

Якщо минуле ХХ століття визначило такі нові пріоритети дослідницької уваги вітчизняних і зарубіжних науковців, як-от: імпліцитна занепокоєність щодо кризового, небезпечного, чи більш "нормального", безпечного розвитку соціуму, а найбільшу увагу викликала структурно-функціональна парадигма розуміння соціальної безпеки як соціального партнерства, то наслідком однієї з метаморфоз світової економічної циклічності, яка виникла під час глобальної економічної кризи 2020 року, стала поява феномену кризи як «нової нормальності», яку супроводжують тенденції дезінтеграції та деглобалізації. Крім того, наразі маємо справу з переходом від уречевлених, у т.ч. грошових втрат, до нематеріальних збитків, пов'язаних із занепадом корпоративного духу, культури, моральним пригніченням співробітників. Наприклад, на думку С. Малік, членкині Forbes Coaches Council, роботодавці повинні зробити психічне та емоційне благополуччя пріоритетом, щоб запобігти майбутній кризі [1]. Саме така метаморфоза призвела до кардинальних змін як у безпековому середовищі, так і у рушійних силах та механізмах антикризового управління, спричинивши появу контуру нової безпекової парадигми антикризового управління.

Першою «реперною точкою» такої безпекової парадигми антикризового управління є переосмислення сталих уявлень про дихотомію «безпека-небезпека» як підґрунтя для розробки сучасного концепту антикризового управління. Проте внаслідок своєї конкретно-історичної обумовленості вона може виявитися такою ж відносною і скороминущою. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження фундаментальних, перш за все, соціально-філософських, підстав забезпечення безпеки, тобто таких, які за Г. Гадамером зберігають своє значення у "руїнах часу" за принципом "вічної сучасності".

Другою такою точкою є предмет антикризового розвитку підприємства, пов'язаний з його економічною безпекою. Антикризовий розвиток – це керований процес, орієнтований на запобігання чи подолання наслідків кризи, що відповідає цілям організації й об'єктивним тенденціям її розвитку. Відомо, що багато процесів розвитку характеризуються наростаючою складністю. До кризи може призводити не усвідомлення тих процесів, якими можна і слід управляти. Якщо такі процеси проігноровано, вони можуть перетворитися на стихійні. Криза може виникнути і тоді, коли існує прагнення управляти некерованими процесами, механізмів управління якими не існує, але з'являються спроби здійснення такого управління. Наслідком такого управління, як правило, є втрата ресурсів.

Традиційно усі процеси, що відбуваються в організації, поділяються на дві групи: керовані і некеровані. Керовані процеси – це ті, що піддаються зміні у визначеному напрямку при свідомому впливі на них, а некеровані – спрямованість і характер котрих неможливо змінити з тих чи інших причин. Вони протікають за власними законами. У результаті цих процесів усе одно станеться те, що повинно статися. Керовані і некеровані процеси перебувають у певному співвідношенні і стані динамічних змін, що відбивають, крім усього іншого, досконалість і мистецтво управління. Керовані процеси за певних умов можуть стати некерованими, і навпаки. Перевага некерованих процесів призводить до анархії і криз, превалювання керованих процесів обмежене ефективністю управління й у відповідних умовах теж призводить до кризових ситуацій. Крім того, що керовані процеси відтворюють лише частину всіх процесів функціонування і розвитку організації, вони самі мають ступінь управління, тобто є керованими до певної міри.

Економічна безпека підприємства, вивчення якої може здійснюватись як з позицій системного, процесного або функціонального чи ситуаційного підходу, є специфічним об'єктом дослідження. Специфіка такого об'єкта полягає у неможливості досягнення повної керованості економічної безпеки. У цьому контексті слід звернути увагу на важливість логіки керованості, яку можна визначити як різновид логіки управління соціально-економічними системами, "робочою зоною" котрої є вплив керуючої системи на керовану. У свою чергу, сутність логіки керованості економічної безпеки підприємства має зводитися до створення підґрунтя щодо прийняття та реалізації легітимних, раціональних, економічно обґрунтованих та виважених управлінських дій з боку підприємства щодо встановлення бажаної міри його економічної свободи [3].

Третьою точкою є встановлення взаємозалежності та взаємозв'язку між розвитком підприємства та його економічною безпекою. Такі взаємозалежність та взаємозв'язок є дуже неоднозначними, оскільки як інтенсивність розвитку може загрожувати економічній безпеці підприємства, так і перманентна орієнтація на економічне забезпечення може гальмувати розвиток підприємства. У цьому випадку важливого значення набуває така ознака, як результативність управління економічною безпекою підприємства, котра може бути:

- розвинено-орієнтованою (заснованою на зв'язку між економічною безпекою та розвитком підприємства);
- стійкісно-орієнтованою (заснованою на зв'язку між економічною безпекою та стійкістю підприємства);
- конкурентно-орієнтованою (заснованою на зв'язку між економічною безпекою та конкурентоспроможністю підприємства);
- вартісно-орієнтованою (заснованою на залежності між економічною безпекою та ринковою вартістю підприємства);
- кризо-захисною (орієнтованою на убезпечення підприємства від руйнівного впливу кризи).

Отже, сучасна безпекова парадигма антикризового управління формується під тиском конвергенції криз, спричинених міксом впливу традиційних та нових чинників, в умовах ациклічності криз та вивищення значущості «м'якої» сили, стратегічні пріоритети котрої мають бути скеровані на набуття нових компетентностей, релевантних для умов «нової нормальності». Саме це спричиняє появу «трикутника» безпекової парадигми антикризового управління, «вершинами» котрого мають бути:

- формування безпекотворчого мислення;
- розвиток управлінського інтелекту;
- зміцнення емоційного інтелекту.

Список використаних джерел:

1. <https://www.forbes.com/sites/forbesmarketplace/2020/07/27/this-expert-is-shifting-the-crisis-management-paradigm-when-leaders-need-it-most/?sh=148a02e04e78>
2. Кантор К. М. О глобальном кризисе истории в социокультурном измерении. ПОЛИС: Политические исследования. 1996. № 3. С. 135 – 145.
3. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. 2-ге вид., пере - робл. К. : НІСД, 2015. 348 с.

УГОДИ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ ЯК СТРАТЕГІЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Онищенко Ірини Анатоліївни,

*студентки кафедри економіки підприємства
Університету державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна*

e-mail: ionisenko671@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2893-1478>

Калач Ганна Миколаївна,

*к.е.н, доцент, доцент кафедри економіки підприємства
Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна*

e-mail: a.n.kalach@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6031-0591>

Крупні компанії намагаються знаходити додаткові джерела розширення масштабів діяльності, серед яких одним з найбільш поширених є злиття і поглинання компаній. Будучи підприємцем, потрібно вміти орієнтуватися в видах злиття компаній, знаходити головні цілі, якими керуються сторони при укладанні угоди злиття або поглинання компаній, оцінювати результативність угод і можливі наслідки. Якщо компанії загрожує поглинання іншою фірмою, то необхідно вчасно прийняти проти поглинаючі заходи, відомі у світі або домагатися вигідніших умов поглинання [1].

Угоди за участю іноземних інвесторів були укладені у таких ключових галузях України;

- Інновації та технології - придбання AlFactory компанією SnapInc. за USD166 млн;

- Фармацевтичний сектор - придбання ТОВ «Біофарма» компанією STADA Arzneimittel AG за USD70 млн;

- Сільське господарство та пов'язана з ним інфраструктура - придбання компанією SALIC решти 66% капіталу United Farmers Group за USD 56 млн. та придбання у Orehim Group 75% капіталу зернового терміналу Миколаївського морського порту та ТОВ «Южнастевідорна компанія» за USD 39 млн. корпорацією POSCO Daewoo Corporation, а Syngenta придбали Cropio Group, агротехнічний бізнес Ag-Tech, за USD 33 мільйони.

Злиття та поглинання розглядаються багатьма підприємствами як спосіб оптимізації виробничих активів відповідно до мінливої ринкової ситуації, та як спосіб досягнення конкурентних переваг. Саме тому дослідженнями в даній області займаються багато експертів, кожен з яких намагається скласти універсальний проект процесів злиттів та поглинань підприємств [2]

Тип злиття залежить від ситуації на ринку, стратегії діяльності компаній і ресурсів. В залежності від стратегії об'єднання компаній виділяють наступні способи злиття.

Стан і перспективи українського ринку М&А мають спонукати до інституціональних змін і спрощення процедур М&А, що може підвищити шанси на залучення інвесторів/акціонерів у банківські, енергетичні та ін. активи. Каталізатором процесів можуть стати такі чинники:

- 1) бажання власників продати активи через неможливість контролювати їх внаслідок зміни політичних/владних еліт у країні;
- 2) готовність інвесторів купувати українські активи, які знаходяться на економічному дні, і брати їх на баланс з урахуванням перспективи подальшого зростання внаслідок нових економічних та політичних змін, а також перспективи виходу на ринки ЄС;
- 3) здатність економічно стабільних українських компаній отримувати додаткове фінансування й використовувати його як бюджет для укладання угод М&А і подальшого нарощування економічного потенціалу [3].

Також державним органам влади потрібно провести низку реформ, які будуть спрямовані на забезпечення прозорості, що позитивно вплине не тільки на імідж держави, а й її економічний розвиток. В Україні фактично відсутнє законодавство, яке регулювало б поглинання акціонерних товариств. На практиці це призводить до застосування різноманітних тіньових схем захвату контролю над товариствами [4].

Список використаних джерел:

1. Гамма Т. М. Особливості та перспективи розвитку ринку М&А в Україні. *Економіка*. 2019. Вип. 1. С. 106-112.
2. Горовий Д. А. Розвиток ринку М&А в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики* : зб. наук. пр. Харків : ХННІ УБС, 2019. Вип. 1. № 14. С. 183-190.
3. Кириченко О. А. Деякі аспекти злиття та поглинання компаній у світлі побудови нової інтеграційної системи економіки. 2019. № 2. С. 45-56.
4. Кубах Т. Г. Ринок злиття та поглинання: сучасний стан та перспективи розвитку. *Ефективна економіка*. 2020. Вип. 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1151>

ДЕРЖАВА: ГАРАНТ ЧИ ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ?

Паскевич Анна Андріївна,

студентка кафедри фінансів,

ВНЗ “Університет економіки та права “Крок”, м. Київ, Україна,

email: annapaskevich@icloud.com

Економічна безпека України – важливий сегмент економіки України, який суттєво впливає на формування валового внутрішнього продукту, валової доданої вартості та структуру експорту-імпорту послуг. Проте наявність впливу несприятливих зовнішніх та внутрішніх факторів політичного, техніко-технологічного, управлінського й соціального характеру на господарську діяльність будь-яких підприємств вимагає запровадження обґрунтованого комплексу заходів, спрямованих на ефективне виконання їхньої соціальної та економічної місії щодо забезпечення національної економіки та послугами у повному обсязі.

Метою роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів формування й розвитку механізму забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств для підвищення ефективності їхньої діяльності.

Таким чином, економічна безпека держави як економічна категорія втілює в собі певну сукупність відносин і пов'язаних з ними заходів, що забезпечують здійснення економічного суверенітету, економічне зростання, підвищення добробуту в умовах наявності системи міжнародної економічної взаємозалежності. Економічна безпека держави виступає як сукупність економічних, соціальних, демографічних, екологічних, технологічних, науково-інформаційних відносин. Специфіка економічна безпека держави як економічної категорії полягає в тому, що вона постійно відображає рівень ефективності функціонування усіх її структурних елементів, що дозволяє вчасно виявити загрози і запобігти небезпеці заподіяння збитків державі, економічній системі та національним економічним інтересам з метою забезпечення їх стабільного розвитку і зростання. Таке розуміння сутності економічної безпеки держави передбачає принаймні два концептуальні висновки.

1. Економічна безпека країни повинна забезпечуватися перш за все ефективністю самої економіки, тобто разом з державними засобами захисту вона має захищати себе сама на базі високої продуктивності праці, суб'єктів мікроекономіки, якості продукції, конкурентоспроможності.

2. Забезпечення економічної безпеки держави не може здійснюватися суто ринковими механізмами саморегуляції, бо вони ефективно працюють на макрорівні тільки за наявності раціональної структури економіки, яка сама по собі не створюється. Тому економічна безпека держави повинна формуватися і підтримуватися всією системою механізмів саморегулювання і регулювання, тобто за допомогою державних органів та інститутів ринку.

Крім того, якщо розглядати економічна безпеки держави як системну категорію, тобто як сукупність елементів, що утворюють певну цілісність, то можна погодитися з тими вченими, котрі вважають, що головна системна вимога економічної безпеки держави полягає у забезпеченні розвитку економіки країни і, як мінімум, в утворенні передумов для її виживання.

Відомо, що головну роль у відповідних сферах життя нашого суспільства відіграє державне управління, яке є видом діяльності держави та державних органів виконавчої влади, яка полягає в організації виконання законів і нормативно-правових актів, здійсненні розпорядження ресурсами загальнодержавної власності, з метою комплексного соціально-економічного розвитку, а також забезпечення реалізації державної політики у сфері захисту внутрішньої безпеки України. Тому вважаю, що держава є і має бути гарантом економічної держави.

Список використаних джерел:

1. Пирожков С. І., Селіванов В. М. *Національна безпека України: сучасне розуміння. Вісник Академії Наук України. 2020. № 9. С. 3-10.*
2. Кузнецов К. *Частка економічної безпеки у світовій торгівлі збільшується, розвитку потрібні реформи. URL: https://razumkov.org.ua/expert.php?news_id=687*
3. *Стан економічної безпеки України в 2021 р. Звіт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua>*
4. Туган-Барановський М. І. *Політична економія: НАН України. Київ, 2020. 262 с.*

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Пустіва Вікторія Олегівна,

здобувачка вищої освіти спец. 051 «Економіка»

Університет ДФС України

e-mail: vika_mamaliga@ukr.net

Тенденції останнього часу свідчать про те, що багатьом підприємствам, які дотепер не задумувалися про можливі «рейдерські» атаки, необхідно вже зараз вживати заходів щодо захисту свого бізнесу від ворожого поглинання – оцінити вразливість свого бізнесу, а також продумати можливі схеми захисту, інакше завтра може бути пізно. Статистика говорить, що за 10 місяців 2020 р. в Україні сталося 751 рейдерське захоплення. Це майже стільки ж, скільки за весь 2019 р. – було зафіксовано 766 справ про рейдерство. Якщо темпи рейдерських захоплень не знизяться, то у 2021 р. кількість рейдерства зросте на 20%.

Жертвами рейдерських атак виступають в основному організації, які ведуть свою діяльність повністю або частково в тіні, тобто прозорість діяльності – один із факторів підвищення безпеки підприємства. Останнім часом рейдери змінюють свій банальний метод донарахування податків. Щоби схилити керівництво до «правильного» рішення віддати свій бізнес, проти них заводять кримінальні справи [1]. За даними сервісу «Опендатабот», у січні-жовтні 2020 року за фактами рейдерства за трьома статтями Карного кодексу зареєстроване 751 кримінальне провадження, тоді як за весь 2019 рік їх було 766. За десять місяців 2020 року кількість рейдерських атак майже наздогнала показники попереднього року. У 2020-му їх кількість може на 20% перевищити показники 2019 року. За 2018 рік в Україні було зареєстровано 500 кримінальних проваджень, за 2019 рік їх було 786, а станом на серпень 2020 р. було близько 606, сервіс моніторингу повідомив про те, що кількість рейдерських атак в Україні щороку буде лише збільшуватися. Однак, не можна дійти однозначного висновку про збільшення або зменшення кількості рейдерських дій. На це є декілька вагомих причин: єдиних підходів до розслідування рейдерства немає, адже існує безліч класифікаційних ознак злочинів, які передбачені різними статтями Кримінального кодексу; головним інструментом захисту від рейдерських атак є подача заяви та звернення до правоохоронних органів; якщо підприємство зазнало рейдерського захоплення, то на той момент його завдання полягає в тому, щоб скасувати незаконну реєстраційну дію.

За даними Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА) “найпопулярніші” схеми останніх років передбачають захоплення бізнесу та активів шляхом неправомірного втручання у роботу державних реєстрів та маніпуляцію з їх відомостями. Так на новий, організований злочинний рівень вийшло так зване “реєстраційне рейдерство” [2]. Способи захисту від рейдерського

захоплення завжди індивідуальні і залежать від організаційно-правової форми компанії, розгалуженості бізнесу, кількості учасників або акціонерів, наявності нерухомості та правильності її оформлення, продуманого захисту власності, а також від наявності кредиторської заборгованості.

Заходи впливу рейдерської атаки можуть коригуватися і змінюватися залежно від особливостей того чи іншого підприємства. Все залежить від спланованих дій та фінансових можливостей замовника рейдерського захоплення підприємства [3]. Виходячи з вищевикладеного, можна визначити заходи захисту підприємства від типової рейдерської атаки. Необхідно приділити увагу інформаційній безпеці підприємства, як зовнішній, так і внутрішній. Найважливішою складовою частиною економічної безпеки підприємства, на яку необхідно звернути увагу, є внутрішня інформаційна безпека. Одним із ефективних способів її забезпечення є введення режиму контролю над інформацією й документообігом на підприємстві. Крім того, необхідно провести додаткові превентивні заходи: для забезпечення захисту від підробки документів необхідно встановити обмеження в обігу документів та печатки усередині підприємства; для забезпечення захисту від надання рейдерам працівниками фірми інформації добровільно (мотив може бути різний) має місце підтримання ефективної корпоративної політики; для загального захисту документів необхідно встановити контроль над вхідною та вихідною кореспонденцією. У разі високого ризику захоплення виправдане і накладення обтяжень, наприклад, за допомогою передачі нерухомості та інших активів у забезпечення позик. Можливий і перерозподіл власності між підконтрольними організаціями. Передача майна або акцій у довірче управління викликає подорожчання захоплення і надає час і можливість для захисту.

Отже, в Україні рейдерство дійсно є надзвичайно актуальною проблемою в сучасному суспільстві, яка набирає статусу загрози економічній безпеці підприємств та національній безпеці. І хоча у розвинених країнах рейдерство є ефективним інструментом впливу на неефективні підприємства, у нас це – інструмент перерозподілу власності та особистих інтересів. Для ефективного захисту від рейдерських захоплень потрібно вжити таких заходів: на боці власника має виступати держава і застосовувати дієві, реальні важелі щодо захисту прав власності; потрібна прозорість і ефективність діяльності суб'єктів господарювання, які можуть зробити підприємство фактично невразливим до рейдерів; приділити увагу зовнішній та внутрішній інформаційній безпеці підприємства; надати надійного захисту установчим документам та печатці організації; концентрувати статутний капітал; контролювати кредиторську заборгованість тощо.

Список використаних джерел:

5. Живко З. Б. *Рейдерство в Україні: соціально-економічний аспект* : монографія. Львів : Ліга прес, 2012. 304 с.
6. Агентство з розшуку та менеджменту активів. URL: <https://arma.gov.ua/register-of-seized>
7. Ільяшев М. *Особливості національного рейдерства. Дослідження та оптимізація*: Харківський національний технічний університет: Матеріали XV-ї науково-практичної конференції «Харківський політехнічний інститут» 4-6 грудня 2019 р. Харків, 2019. С. 4-14.

ЗМІНА ПАРАДИГМИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

Румик Ігор Іванович,

*д.е.н., доцент, доцент кафедри національної економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна*

e-mail: RumykII@krok.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3943-639X>

Парадигма належить до тих спеціальних термінів, без яких сьогодні важко уявити будь-яке наукове дослідження, присвячене економічним питанням. Сучасні наукові доробки наповнені різними формами цього терміну (парадигма, парадигматика, парадигмальний, парадигмоцентричний тощо), які часто вживаються в різних сенсах. Не дивлячись на це, модель продовольчої безпеки національної економіки є центроорієнтованою і парадигмальною та займає важливе місце у розвитку економіки України, яка ще не зустрічалася з таким довгим і хворобливим періодом трансформації національної економіки, який би наскільки актуалізував проблему забезпечення продовольчої безпеки. Ця проблематика протягом останніх десятиліть стала об'єктом посиленої уваги не тільки науковців, але й владних структур та широкої громадськості.

Метою роботи є дослідження внутрішньої сутності та визначення стратегічних орієнтирів парадигми продовольчої безпеки при формуванні нової Національної економічної стратегії.

При дослідженні процесів виникнення, формування та розвитку ідеї продовольчої безпеки у хронологічному порядку використаний метод єдності історичного та логічного, за допомогою якого було проаналізовано підняту проблему, починаючи з середини 80-х років минулого століття. Метод системного аналізу застосовувався для встановлення структурного зв'язку між циклами парадигми продовольчої безпеки у конкретно взятому соціоісторичному періоді.

Підхід до наукового вивчення розвитку галузі чи системи має бути парадигмоцентричним. Це дає можливість внутрішньо структурувати дослідження з визначеної проблематики, визначити її ретроспективу та перспективу, а також закономірності поточного наукового розгортання. Головні функції парадигми – забезпечення цілісності, однорідності, функціональності науки, спрямування її руху розглядає М. Савостьянова, визначаючи таким чином парадигмальність як сутнісну характеристику зрілої науки [1].

Аналізуючи науковий підхід А.С. Філіпенка, можна прийти до конкретних висновків щодо розвитку парадигм [2].

По-перше, цикл будь-якої парадигми у конкретному соціоісторичному функціонуванні складається з п'яти періодів:

- 1) допарадигмальний;

- 2) «нормальної науки»;
- 3) невпевненості та кризи у «нормальній науці»;
- 4) наукової революції;
- 5) виникнення нової парадигми.

По-друге, життєдіяльність наукових шкіл пов'язана лише з допарадигмальним періодом розвитку науки.

По-третє, основною логіко-змістовною наповнення періодів наукової парадигми є співвідношення між аномальними та підтверджуючими фактами чи науковими фактами.

І, насамкінець, виникнення нової парадигми пов'язано з утвердженням альтернативних наукових фактів.

Проаналізуємо детально, яким же чином змінювалась парадигма продовольчої безпеки в Україні протягом останніх десятиліть.

Починаючи з 1980-х років, особливо в роки перебудови, головним завданням держави було виділення і формування аграрно-промислового комплексу з парадигмою всебічного, найповнішого забезпечення населення продуктами харчування, а промисловість необхідною сировинною продукцією. З цією метою була розроблена і прийнята в 1982 році продовольча програма СРСР на період до 1990 року, кінцевою метою якої було остаточне вирішення продовольчої проблеми.

Однак, в парадигмальний період вирішення поставлених завдань в силу цілого ряду причин виявилось неможливим, так як науково-технічна революція в той період часу мала лише побічний вплив на аграрну сферу, про що свідчать пропорції між обсягами капітальних вкладень в АПК і кінцевими результатами господарювання. Жодна з розпочатих кампаній до кінця не була завершена, хоча окремі позитивні результати буди досягнуті. Наприклад, у цілому статистичні обсяги виробництва помітно зросли. Але зросли і загрозливі для економіки країни проблеми в сільському господарстві: водна і вітрова ерозія ґрунтів, масове насичення хімікатами ґрунтів і продукції, деградація меліорованих ландшафтів; забруднення навколишнього середовища і т.д.

На початку 1990-х років настав новий поліпарадигмальний період в аграрному секторі економіки. Єдина, централізована, глобальна парадигма була замінена примітивними розрізненими парадигмами, заснованими на світових практиках ведення сільського господарства. В їх числі роздержавлення і приватизація землі і всіх сфер АПК: сфера виробництва засобів виробництва для АПК; сфера сільського господарства; сфера галузі переробної промисловості та виробничої і соціальної інфраструктури [3].

Приблизно в цей же час відбувся дебют парадигми продовольчого суверенітету на міжнародній арені. В 1996 році була запропонована нова модель забезпечення продовольчої безпеки, заснована на наступних постулатах:

- зміцнення локальних і регіональних продовольчих систем;
- децентралізація влади і розосередження матеріальних цінностей;
- опора сільськогосподарської структури на агроекологічні принципи;

- посилення відповідальності держав за забезпечення продовольством вразливих груп населення;
- зміцнення позицій неурядових організацій на всіх рівнях управління;
- гарантоване право на харчування, пріоритет продовольчого суверенітету над макроекономічною політикою і лібералізацією торгівлі [4].

Дослідження продовольчої проблеми показують суперечливий характер цього явища. Близько 800 млн. жителів планети страждають від голоду, незважаючи на значний прогрес у підвищенні глобальної рівня здоров'я і харчування [5]. З іншої сторони, близько двох мільярдів чоловік має надлишкову вагу, третина з них страждає від ожиріння [6].

Як підсумок, важливим етапом формування нової парадигми продовольчого розвитку є пошук інструментарію, який би був рівномірно ефективним на економічному, політичному, філософському, екологічному та іншому рівнях. Сподівання на те, що ринок в Україні сам все організує, перетворились у 90-х роках минулого століття на нееквівалентність відносин між аграрною економікою і галузями, які видобувають мінерально-сировинні ресурси. Створення багатоукладної економіки в АПК зі ставкою на масове поширення селянських фермерських господарств, особистих підсобних господарств, дрібнотоварних ферм, заснованих переважно на ручній праці, привели до системної аграрної кризи, яку не вдається подолати і до теперішнього часу.

Переваги сучасних індустріальних і промислових методів ведення сільського господарства наразі цілком очевидні, вони підтверджуються виробничою практикою більшості областей України. Індустріальні методи господарювання характеризуються високим рівнем механізації виробництва, заміною ручної праці машинною, роботизацією багатьох процесів, мають широке поширення в рільництві, бджільництві і багатьох інших галузях. Але чи цього достатньо на сучасному етапі розвитку економіки? Які наразі існують світові тенденції, зовнішні загрози і можливості? Чи існують способи перетворення загроз у драйвери росту продовольчого виробництва і економіки в цілому?

Україна не стоїть осторонь важливих світових процесів забезпечення продовольчої безпеки. В умовах євроінтеграційного вектору руху наша країна приєдналася до Глобальних цілей сталого розвитку, що мають на меті подолання принизливого стану бідності і голоду згідно Декларації тисячоліття [7].

Для встановлення стратегічних рамок національного розвитку України на період до 2030 року на засадах принципу «Нікого не залишити осторонь» було започатковано інклюзивний процес адаптації Цілей сталого розвитку (ЦСР), які слугуватимуть основою для інтеграції зусиль, спрямованих на забезпечення економічного зростання, соціальної справедливості та раціонального природокористування [8].

На думку багатьох експертів, 2030 рік у світі вибраний як орієнтир для змін і технологічного прориву. Наступне десятиліття людство витратить на підготовку до переходу на новий технологічний уклад. Причому, це відбудеться не лише в

промисловості, а й у сільському господарстві, де суттєво збільшиться продуктивність і аграрний сектор поступово перетвориться в індустрію інтернету речей [9].

Окреслимо якісно нову систему стратегічних підходів на період до 2030 року, на яких має реалізовуватися і базуватися нова парадигма аграрної і продовольчої політики.

1. Роботизація процесів і точне землеробство. Застосування супутникової аерофотозйомки, дронів і датчиків, завдяки яким можна оптимізувати внесення добрив, залежно від хімічного складу ґрунтів, навіть на невеликих земельних ділянках, автоматизувати польові роботи без безпосередньої участі людини. Крім того, використання «зеленої» енергетики, зокрема біопалива, енергії сонця, вітру, води, призведе до зростання урожайності та зниження витрат.

2. Відмова від хімікатів, пестицидів і синтетичних добрив. Багато країн розробляють заходи щодо заміни хімікатів на біологічні препарати. Сучасні технології дозволяють визначити в продовольстві навіть невеликий пестицидний маркер. Тому очікується введення в країнах ЄС так званого «податку на пестициди». Отже, виникає загроза для реалізації українського зерна та олії, адже в землі накопичені хімікати, від яких швидко позбавитись не можливо.

3. Виробництво штучного м'яса. Наразі в світі існує два потужних тренди – виробництво м'яса з рослинних білків і вирощування м'ясних волокон з ствольових клітин тварин. Уже зараз розроблені штучні свинина, курятина, яловичина. Очікується, що до 2025 року ціна штучного м'яса зрівняється з ціною натурального і надалі продовжить зниження, що становитиме серйозну загрозу українській відносно органічній продукції.

Врахування розглянутих тенденцій і стратегічних напрямів розвитку забезпечує ефективне управління процесами формування продовольчої системи. Завдяки їх реалізації можливо забезпечити максимально інтенсивне і прискорене нарощування обсягів власного виробництва, активно розвивати імпортозамінні та конкурентоспроможні галузі сільського господарства, нарощування потужності індустріально-інноваційних продовольчих систем і витіснення ними зарубіжних конкурентів на внутрішньому ринку продовольства, тобто реальну продовольчу безпеку.

Цінність отриманих результатів полягає в тому, що реалізація нової парадигми продовольчої безпеки дозволяє організувати і контролювати власне виробництво, завозити лише ті продукти харчування, яких не вистачає; значно підвищити якість, знизити витрати на виробництво і знизити ціни на продовольство; використовувати наявні ресурси для виробництва продовольства – орні землі, сільськогосподарські угіддя, природні кормові угіддя, трудові ресурси, енергетичні ресурси та ін. Однак, для цього необхідні суттєві зрушення у поведінці чи ставленні до продовольчої безпеки, розуміння її важливої ролі у системі національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Савостьянова М. В. Структура та функціональний діапазон парадигмальної науки. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2010. №1(2). С. 20-26.
2. Філіпенко А. С. *Основи наукових досліджень: конспект лекцій*. Київ : Академвидав, 2004. 208 с.
3. Румик І. І. *Продовольча безпека держави: питання теорії, методології, практики: монографія*. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»», 2020. 420 с.
4. *World Food Summit. Rome, 13-17 November 1996 / Food and Agricultural Organization of the United Nations [Official Site]*. URL: http://www.fao.org/wfs/index_en.htm
5. *The Future of Food and Agriculture : Trends and Challenges. Food and Agriculture Organization of the United Nations. Rome, 2017. P. 80*. URL: <http://www.fao.org/3/a-i6583e.pdf>.
6. *Obesity and Overweight. World Health Organization [Official Site]*. URL: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs311/en>.
7. *Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/995_621.
8. *Цілі сталого розвитку в Україні*. URL: <http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments>.
9. *Национальная экономическая стратегия “Украина 2030”: фундаментальные ошибки и заблуждения*. URL: <https://analytics.hvylya.net/225747-nacionalnaya-ekonomicheskaya-strategiya-ukraina-2030-fundamentalnye-oshibki-i-zabluzhdeniya>

ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Федунов Микола Володимирович,

*асистент кафедри національної економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,*

e-mail: fedunovmv@krok.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5534-3690>

Аграрний сектор України, основною складовою якого є сільське господарство, складає продовольчу та в певних межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки.

За даними експертної оцінки, проведеної Державною службою статистики України [9], основними чинниками, які перешкоджають розвитку діяльності агропідприємств, є: нестача власних коштів (80,1% досліджених підприємств), недостатня фінансова підтримка держави (53,7%), витрати на нововведення (55,5%), високий економічний ризик (41%), недосконалість законодавчої бази (40,4%), тривалий термін окупності нововведень (38,7%), відсутність коштів у замовників (33,3%), нестача кваліфікованого персоналу (20%), відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами і науковими організаціями (19,7%), нестача інформації про ринки збуту (17,4%), недостатня кількість інформації про нові технології (16,1%).

В результаті незавершеності процесів адаптації до європейських вимог щодо якості та безпечності харчових продуктів, значних коливань цін на світовому ринку, нестійкості торговельних відносин з країнами-імпортерами конкурентні позиції на зовнішніх ринках сільськогосподарської продукції агропідприємств України не є стабільними.

На сьогодні зростає рівень зношеності техніки, переважно використовуються застарілі технології, залишаються низькими темпи технологічного оновлення виробництва, зростає залежність виробництва від природно-кліматичних умов, обмеженим є доступ до фінансових ресурсів, зростає вартість невідновних природних ресурсів у структурі собівартості виробництва вітчизняної сільськогосподарської продукції. Проведені моніторинги засвідчують формування викликів-ризиків в аграрному секторі.

У добу глобалізації українським підприємствам необхідно сьогодні виробляти таку продукцію, яка буде конкурентоспроможною на зарубіжних ринках - це є не лише аксіомою втримання позиції на внутрішньому ринку, а й обов'язковою умовою ефективного включення у світовий економічний простір. Дослідження засвідчують, що рівень інфраструктура та інформація агропідприємств України є недостатнім. Експортери мають низький рівень

кваліфікації й поінформованості щодо ситуації на міжнародних ринках. У результаті це часто призводить до невиправданого заниження цін і проведення демпінгових торговельних операцій на світовому ринку, що веде до відповідної реакції з боку партнерів. Сучасний стан справ вимагає розробки стандартів міжнародної якості, в рамках стратегії просування національної експортної продукції на світовому ринку. При забезпеченні високої продуктивності сільськогосподарського виробництва та наявності провідних технологій та устаткування підприємств із переробки сільськогосподарської продукції, мали б змогу успішно просуватися на міжнародному ринку. [2]

Антикризова концепція кожного з українських агропромислових підприємств має на увазі діагностику поточних та потенційних кризових явищ на підприємстві з метою запобігання їх негативного впливу на діяльність. Вдосконалення організації зовнішньоекономічної діяльності агропромислових підприємств через систему управління ризиками ЗЕД визнана однією із ефективних технологій реалізації викликів. Рівень ризиків ЗЕД може змінюватися в залежності від показників: фактори впливу, обставини, реалізація принципів та етапів діяльності. Управління ризиками направлено на зниження їх рівня в агропромислових підприємствах.

Аналіз методів управління ризиками ЗЕД українських агропромислових підприємств визначив перспективні стратегії:

- максимум виграшу;
- оптимальне поєднання виграшу та розміру ризику;
- оптимальна імовірність отримання результату від зовнішньоекономічної операції;
- допустиме коливання отримання результату від зовнішньоекономічної операції[1].

Моніторинг діяльності агропідприємств, що використовували вищезазначені стратегії та систематично аналізували стан ринку при веденні ЗЕД отримали можливість напрацювання успішних кейсів антикризового управління українських підприємств і розробки напрямків трансформації системи їх антикризового управління. Це зумовлено тим, що сучасні реалії економіки характеризуються безперервним збільшенням ролі інновацій як ключового чинника успіху у конкурентній боротьбі, а інноваційний шлях розвитку економіки є не від'ємною частиною загального світового науково-технічного прогресу в умовах глобалізації.

Дослідження шляхів подолання кризових явищ та вибір ефективних стратегій економічного розвитку агропромислового сектору економіки свідчить, що найоптимальнішим із можливих напрямів у сільськогосподарській сфері є інноваційний. Лише таким чином можна швидко й ефективно трансформувати сільськогосподарське виробництво, стимулювати мале і середнє підприємництво та водночас забезпечити вихід на світовий ринок, що надзвичайно важливо для нашої держави з її значним потенціалом аграрної країни. Конкурентоспроможність продукції АПК та конкурентоспроможність суб'єктів господарювання має

ґрунтуватися на певному рівні інноваційного розвитку, що сприятиме формуванню їх нових компетенцій, трансформації[3].

Список використаних джерел:

1. Абдуллаев Р. Особенности финансовых рисков в сфере международных экономических отношений и внешнеэкономической деятельности [Электронный ресурс] / Р. Абдуллаев. – Режим доступа: <https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/25825/makaleler/12/arastirmax-beynlxalq-iqtisadi-munasibtlr-v-xarici-iqtisadi-faliyyt-sahsind-maliyy-risklrinin-xususiytleri.pdf>
2. Гаврилюк О. В. Малий бізнес у розвитку зовнішньоекономічної діяльності країн перехідної економіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.05.01 "Світове господарство і міжнародні економічні відносини" /О.В.Гаврилюк. -К., 2003. - 20 с.
3. Готра В.В. Сучасний стан та проблеми інноваційного розвитку аграрного сектору України/ В. В. Готра //Актуальні Проблеми Економіки. - 2014. - № 6. - С. 79-85
4. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін. ; НАН України. Київ, 2015. 336 с. URL : <http://ief.org.ua/docs/nr/4pdf>.
5. Наукова та інноваційна діяльність України у 2018 році : стат. зб. Київ : Державна служба статистики України, 2018. С. 108. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/09/zb_nauka_2018.pdf
6. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: <https://agro.me.gov.ua/ua>
7. Проект Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80#Text>
8. Проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 року. URL : http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf
9. Україна в цифрах . Статистична інформація Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
10. The Global Competitiveness Index 4.0 Methodology and Technical Notes. – The Global Competitiveness Report 2018. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/04Backmatter/3.%20Appendix%20C.pdf>
11. The impact of standards and regulation on innovation in uncertain markets. Research Policy. 2017. Vol. 46. P. 249–264.

ІНФОРМАЦІЙНА ТУРБУЛЕНТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ СИСТЕМИ БІЗНЕС-БЕЗПЕКИ

Чумаченко Ольга Григорівна,

*к. е. н., доцент кафедри національної економіки та фінансів
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна*

e-mail: OlgaCh@krok.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6874-3201>

Забезпечення власної безпеки актуальна для всіх суб'єктів господарювання, незалежно від виду діяльності, форм власності та інших факторів. Серед інших зупинимося на інформаційній турбулентності та кризи трансформації соціально-економічної системи.

Інформаційна турбулентність – потік суперечливої інформації в реальному режимі часу, що обрушується на власників, топ-менеджерів та інвесторів, дезорієнтує їх в плануванні та здійсненні інвестиційно-підприємницької діяльності.

Джерелами інформаційної турбулентності є організаційні та кадрові зміни в уряді на макро- та мезорівнях; поява принципово нових технічних інновацій (Internet, комп'ютерний документооборот, супер-сучасні ERP – системи управління, генно-модифікованих продуктів харчування, біотехнологій тощо); чисельні публікації різноманітних експертів із суперечливими оцінками одних і тих же подій; неочікувані рішення та домовленості мегаструктур. Теза про те, що безпека, це в першу чергу фізична захищеність бізнесу, виглядає анахронізмом. В сучасних умовах для досягнення безпеки необхідно проводити всебічний аналіз потенційних загроз, а іноді навіть проводити математичні розрахунки для розробки ефективних засобів захисту та мінімізації можливих ризиків. Основна мета створення системи бізнес-безпеки – це забезпечення для бізнесу (будь-яких форм власності та масштабів) успішно здійснювати свою підприємницьку діяльність в умовах нестабільності (як зовнішньої так і внутрішньої), своєчасно розпізнавати та попереджувати потенційні загрози, захищати всіма законними методами свої інтереси, охороняти здоров'я та життя своїх співробітників.

Для досягнення головної мети система бізнес-безпеки повинна забезпечити вирішення наступних завдань:

Своєчасне вирішення можливих загроз та оперативна розробка ефективних заходів протидії ним; Забезпечення захисту виробничо-технологічних процесів;

Ефективна протидія всім сучасним видам шпигунства (економічна розвідка, науковий та промисловий шпіонаж), а також своєчасне розпізнавання заходів, спрямованих на дезорієнтацію підприємства та на розповсюдження дезінформації; з напрацюванням відповідних заходів;

Оперативне доведення до відому керівних органів компанії інформації про порушення діючого законодавства зі сторони підприємств, організацій та закладів,

які в тій чи іншій мірі зачіпають комерційні інтереси компанії (наприклад, фірм-конкурентів, податкових чи правоохоронних заходів та інших);

Гарантований та надійний захист всіх ресурсів компанії, включаючи інтелектуальну власність, ділову репутацію, ключових працівників, ділових секретів);

Ефективну протидію переманюванню співробітників компанії іншими підприємствами (в першу чергу мова йде про співробітників, які мають значний досвід роботи, займають ключові пости в компанії або виконують особливо відповідальні роботи, а також володіють конфіденційною інформацією);

Забезпечення взаємодії компанії з правоохоронними органами та іншими державними органами для протидії протизаконних нападів, які в тій чи іншій мірі загрожують інтересам бізнесу; підготовка та реалізація заходів, спрямованих на боротьбу з недобросовісною конкуренцією.

Перераховані завдання бізнес-безпеки явно не закривають весь спектр питань, з якими стикається бізнес-середовище, але визначення загальних та специфічних загроз, з якими стикається кожне конкретно підприємство, компанія дає можливість сфокусуватися на головних реперних точках. В процесі формулювання завдань відпрацьовується система внутрішнього менеджменту та особливого режиму управління як в звичайних умовах так і в умовах кризи. Криза розглядається як одна із платформ розвитку сценаріїв (стратегій).

Стратегія виходу, яка передбачає заходи по мінімізації збитків в результаті швидкого виходу з бізнесу. Стратегія стиснення, в рамках якої відбувається граничне стиснення бізнесу з метою збереження тих ресурсів, які в післякризовий період зможуть розпрямитися як пружина та виштовхнути компанію вперед. Стратегія експансії - сама активна стратегія для компаній, що не тільки вдало будують свою бізнес-безпеку, але і опираються на потужній інтелектуальний та фінансовий ресурс. В рамках такого підходу, криза розглядається як найбільш вдалий період для скуповування активів, що різко здешевіли, для їх розвитку або наступного продажу при більш сприятливій кон'юктурі.

Список використаних джерел:

1. Геєць В. М. *Феномен нестабільності – виклик економічному розвитку / НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ: Академперіодика, 2020. 456 с.*
2. Рем Чанар *«Совет директоров. Технологии эффективной работы. Коллективное управление в современном бизнесе». Добрая книга, 2006. 312 с.*

СУЧАСНИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ КОНДИТЕРСЬКОЇ ГАЛУЗІ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЇХ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ

Шпакович Святослав Вадимович,

*здобувач вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка підприємства»,
Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна,
e-mail:shpakovich2002@gmail.com,
https://orcid.org/0000-0003-0369-4100*

Марченко Ольга Іванівна,

*к.е.н, доцент, доцент кафедри економіки підприємства,
Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна,
e-mail:queenolga2017@gmail.com*

Вітчизняні підприємства кондитерської галузі працюють на даному етапі в складних умовах пандемії та кризових явищ при нестабільності зовнішнього середовища. Світова фінансово-економічна криза спричинила низку банкрутств навіть фінансово стабільних підприємств.

Слід розуміти, що до харчової промисловості нашої країни відноситься близько сорока виробництв та підгалузей, де задіяні та працюють найпотужніші підприємства нашої країни. Данна галузь є важливою ланкою вітчизняної економіки нашої країни, бо суб'єкти господарювання забезпечують та постачають для населення необхідні продовольчі товари [1, с. 99]. Однак, мажоритарну частину в ній займає саме кондитерська галузь, яка є однією із найрозвинутіших та перспективніших галузей у харчовій промисловості України, асортимент продукції якої має більше 1000 позицій та охоплює майже всі групи кондитерських виробів. Оцінка становища і перспектив розвитку сегменту кондитерської галузі свідчить, що головним джерелом формування пропозицій на ринку є українське виробництво, його продукція становить більше 90% в загальному обсязі [2].

Згідно даних Державної служби статистики перше місце по виробництву зайняли торти і вироби кондитерські та хлібобулочні інші з додаванням підсолоджувальних речовин – їх частка становить майже 84202 тони на рік, найменше вироблено пирогів, пончиків та пиріжків, а саме 1638,9 тон, відповідно рогаликів, рулетів з маком, булочок підвищеної калорійності - 56478,3 тони, тортів виготовили 16145,9 тон та тістечок-9645,6 тони [3].

Все це завдяки підприємствам, які задіяні в даній галузі: ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ «ЖИТОМИРСЬКІ ЛАСОЩИ», ПрАТ «ВО «КОНТИ», ПрАТ «Рошен», ПрАТ «КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «А.В.К.», АТ «ЛФК «Світоч» та багато інших.

Однак, під час загострення різних типів криз (фінансова, політична, економічна), що є досить важливим, підприємству слід застосовувати антикризові заходи та створювати нову систему антикризового управління. До неї слід віднести: антикризовий маркетинг, антикризове фінансове управління, антикризове організаційне управління та управління персоналом, і антикризовий організаційний менеджмент [4].

Список використаних джерел:

1. Журавльов В. Ю., Олійник Н. М., Макаренко С. М. Сучасні реалії та перспективи розвитку підприємств харчової промисловості в Херсонській області. Інноваційні технології розвитку у сфері харчових виробництв, готельно-ресторанного бізнесу, економіки та підприємництва: наукові пошуки молоді: Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених. Харків: ХДУХТ, 2019. Ч. 2. С. 99.
2. Костенюк Ю. Б., Молож Ю. Л. Сучасний стан кондитерського ринку України: аналіз розвитку та перспективи впровадження нового продукту. Економіка та організація управління. 2020. №2. С. 157-163.
3. Державна служба статистики. URL: www.ukrstat.gov.ua
4. Прохорова В. В., Ярмолюк В. І. Інноваційні перетворення як структурний елемент антикризового управління підприємством. Економіка і управління. 2013. № 2. С. 28-33.

Круглий стіл
«АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ: ІМПЕРАТИВ
СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ»

23 квітня 2021

Оригінал-макет підготувала: Кашуба С.О.

Підписано до друку 30.04.2021 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 9,91. Наклад 300 прим.
Зам. 245

Університет економіки та права «КРОК»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 613 від 25.09.2001 р.

Надруковано департаментом поліграфії
Університет економіки та права «КРОК»
місто Київ, вулиця Табірна, 30-32
тел.: (044) 455-69-80
e-mail: polygrafi a.krok@gmail.com